

Grunyir(ALDC, VI, 1494. *Grunyir*)

L'enunciat designa el concepte 'el porc, fer crits, grunys'. Bona part dels significants que li corresponen en funció de l'espai, parteixen d'un origen onomatopèic, començant pel mot més general, *grunyir* (s. XIII), procedent del llat. GRÜNNIRE (cf. cast. *gruñir*, port. *grunhir*, oc. *gronir*), que presenta les var. *grúnyer*, del ross., i *grunyar* 9, 20, 36, les dues amb canvi de conjugació; al costat de *grunyir* es troba, sobretot en val., la var. *gronyir*, la qual cosa planteja el problema de la vocal àtona [u]/[o]: sembla que GRÜNNIRE, amb ũ breu, hauria donat *gr[o]nyir* (com ũMBRA > ombra), que així figura a les *Vides de sants rosselloneses* (s. XIII) i a l'*Espill* (s. XV), amb contrast amb *gr[u]nyir* que, en cat. occ. i part del mall., seria resultat del tancament [o] > [u] per assimilació a la [i] tònica posterior (com *c[o]sí* > *c[u]sí*), i en cat. central peninsular, obeeiria a la llei fonètica que va tancar [o] > [u], des del s. XV-XVI, en qualsevol posició, un problema semblant al de *bullir/bollir*. *Runyir* també és d'origen onomatopèic, format sobre *runy*, potser amb la complicitat de *grunyir*, d'àrees veïnes, així com l'alg. *tiquirriar* 85, manlleu al logudorès *tikkirriare* (DES s. v. [θ]irriare); *runyicar* 32, 37, 42 és un der. de *runyic* i *ruicar* 32 n'és una modificació. L'origen expressiu podria haver afectat *rondinar* 20, 25, 55 (oc. *rondinar*), que sembla der. de **rondir* (< GRÜNDIRE, var. de GRÜNNIRE), modificat per *rumir*, *runyir*, *ronar*, *renar*; *esgüellar* 28, 38, 103, format sobre *esgüell* o **güell*, però

que el *DECat* prefereix derivar de **godallar* o **esguillar*, der. de *godall* 'porcell' i *guilla*, respectivament; *glossar* 13 (potser *glussar*) sembla d'origen onomatopèic, a partir de *glu-glu* del gall dindi (veg. *glosir* 'cloquejar' d'Agustí, s. XVII; *closejar* 'cloquejar' de J. S. Pons, cf. fr. *glousser*), estès al cridar del porc, i no creiem probable un der. de *glossa* 'llenguatge, llengua, parla' (< gr.) (*DECat*).

Altres mots, de caràcter local, impliquen l'extensió semàntica d'un significat de sentit inicialment no aplicat al *grunyir* del porc: *bramar* 68, propi del crit de l'ase; *gisclar* 53, de **TSISTULARE*, alteració de *FISTULARE* 'tocar la flauta', amb les var. *xisclar* 55, *gisclar* 82, modificades per factors fonosimbòlics; *xillar* (var. *xilar* 122, 137, 138, per dissimilació), del cast. *chillar* 'llançar crits aguts'; *ganyidar* 4, der. de *ganyit*, participi substantivat de *ganyir* (s. XV), der. de GANNIRE 'lladrear amb lladrucs aguts i planyívols', com *ganyolar* (s. XV) 117 (var. *grinyolar*, *guinyolar* 3, 55), amb canvi de conjugació i inserció de l'interfix *-ol-*; *regunyar* 24 podria ser una var. de *reganyar*, del llat. vg. **REGANNIARE*, der. indirecte de GANNIRE; *roncar*, der. de RHONCHARE, denominat de RHONCHUS 'ronc' (< gr.), verb que va substituir l'anterior STERTERE; *cridar* (< llat. vg. **CRITARE*, cl. QUIRITARE) és un genèric aplicat a 'grunyir'.

Per a ampliar el comentari lingüístic de *ganyolar*, *guinyolar*, *gisclar*, *xisclar*, *bramar*, *cridar* i *xillar*, veg. mapa 927.

Grunyir és el mot general i genuí, interromput en cat. central per *runyir* i *roncar* i en ross. per *grúnyer*. Com tantes vegades, l'alg. *tiquirriar* constitueix un sardisme.

Són mots normatius *grunyir*, des del *DOrt*, 1917; *grinyolar* "fer crits de dolor del gos i altres animals" i *roncar* "fer un soroll anàleg la veu d'un animal irritat [...]", des del *DG1*, 1932.

